

ACCOMMODATING A TRAVELLING LIFE

A JOURNEY BACK HOME SUPPORTING PEERS

Tässä julkaisussa

01 Restoratiivinen oikeus ja asunnottomuus,
Anna Simon Serra

04 Heartfelt Help - Ambulanssi,
by E. Wesołowska and A. Czarnocki

06 Asunnottomuuden torjuminen –
EU:n painopisteenä

Tutustu: www.atl-project.eu

Restoratiivinen oikeus ja asunnottomuus,

Anna Simon Serra

Olennainen osa asunnottomuudesta toipumista on yhteyden jälleenrakentaminen omiin yhteisöihin ja yhteenkuuluvuuden ja ihmisarvon tunteen palautuminen. Siksi onkin tärkeää, että asunnottomuutta kokeneet ihmiset pääsevät palveluihin, jotka tukevat heitä toipumisprosessissa ja oman elämän vaikeuksien kohtaamisessa. Osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistamisessa ja empatian ja ymmärryksen lisäämisessä, voidaan hyödyntää restoratiivista oikeutta eli korjaavaa konfliktin ratkaisua. Menetelmää voidaan käyttää rikkoutuneiden suhteiden palauttamiseksi ja yhteisöjen vahvistamiseksi eräänlaisena konfliktien ennaltaehkäisyä.

"Restoratiiviset käytännöt ovat yhteiskuntatiede, joka tutkii, miten voidaan vahvistaa yksilöiden välisiä suhteita ja sosiaalisia yhteyksiä yhteisöissä."

"Ihmisin tarve kuulua joukkoon on lähes yhtä voimakas kuin tarve saada ruokaa ja suojaa. Merkityksellisten ihmissuhteiden riistäminen on yhtä tuskallista kuin nälkä tai altistuminen luonnonvoimille"

(Baile, 2019).¹

Restoratiiviset käytännöt, kuten sovittelu, ryhmäistunnot tai yhteisön omat restoratiiviset elimet, antavat mahdollisuuden asianosaisten ja muiden yhteisön jäsenten kokoontua yhteen keskustelemaan heitä yhdistävästä konfliktista. Restoratiivisessa lähestymistavassa keskitytään hyvän vuorovaikutuksen syntymiseen, ymmärryksen lisäämiseen ja aiheutuneen vahingon korjaamiseen. Käytännön myönteisiä vaikutuksia on muun muassa se, että osallistujat saavat äänensä kuuluviin yhteisön jäsenten kuunnellessa heitä. Lisäksi heille annetaan mahdollisuus olla mukana itseään koskevissa asioissa, mikä osaltaan palauttaa ihmisen arvokkuuden tunnetta, itsekunnioitusta ja osallisuutta.²

Restoratiivisen oikeuden näkökulma voi olla hyödyksi myös asunnottomuutta kokeneiden kanssa tehtävässä työssä, edistäen heidän toipumistaan vaikeasta elämäntilanteesta. Asunnottomuuteen liittyvät kokemukset voivat olla monimutkaisia ja vaikeita, ja aiheuttaa toivottomuuden tunnetta ihmisessä. Toimijuutta ja toivon tunnetta voidaan lisätä, antamalla mahdollisuus korjata joku tietty tapahtuma omassa elämässään. Tällainen kokemus rohkaisee ihmisten eteenpäin.³

Logan Weaver/Unsplash

Restoratiivisen oikeuden käytäntöjä voidaan soveltaa asunnottomuustyössä monin eri tavoin. Niitä on hyödynnetty esimerkiksi ensisuojoissa ja tuettujen asumisyhteisöjen konfliktinratkaisumenetelminä, sillä on yleistä, että konflikteja syntyy silloin, kun monta vaikeuksia kokenutta ihmistä asuu yhdessä. Perinteisesti päihteiden käytöstä tai aggressiivisesta käyttäytymisestä johtuvat konfliktit on ratkaistu jonkinlaisella rangaistuksella, kuten karkottamisella yhteisöstä.⁴ Näin tehden yksilön tarpeet jäävät tunnistamatta eikä niihin ongelmiin, jotka aiheuttavat konflikteja, päästä puuttumaan.

Sen sijaan restoratiivisilla menetelmillä, kuten sovittelulla tai ryhmäistunnoilla, tarjotaan kaikille konfliktin osapuolille mahdollisuus keskustella siitä, miltä tapahtuma on heistä tuntunut ja mitä tarpeita heillä on asian selvittämiseksi. Kysymällä kysymyksiä, kuten "Mitä ajattelit tuolloin?", "Keneen asia on vaikuttanut ja millä tavoin?", "Mikä on ollut sinulle vaikeinta?" ja "Mitä on tapahduttava, jotta asiat saadaan kuntoon?"⁵, luodaan tila, jossa kaikkien osapuolten tarpeet otetaan huomioon, samalla lisäten myötätuntoa ja ymmärrystä. Osapuolet joutuvat tekemään myös kompromisseja, että vahinko saadaan korjattua ja jotta voidaan estää tulevien konfliktien syntyminen.

Restoratiivisten käytäntöjen avulla osapuolet tekevät kompromisseja vahingon korjaamiseksi ja tulevien konfliktien syntymisen estämiseksi.

Laura Mirsky on esitellyt esimerkin restoratiivisten käytäntöjen onnistuneesta soveltamisesta raportissaan (Mirsky, 2004)⁶, joka käsittelee tukholmalaisen Boställetin asunnottomien asumisyksikköjä ylläpitävän organisaation toimintaa. Asumisyksiköissä käytetään restoratiivisia käytäntöjä, joiden avulla asiakkaat sitoutuvat käsittelemään aiheuttamia haasteellisia tilanteita sen sijaan, että henkilökunta määräisi rangaistuksia. Kuvattu tapaus liittyi ensisuojoissa majailevaan naisasukkaaseen, jolla oli diagnosoitu skitsofrenia. Hän oli läimäyttänyt ensisuojan työntekijää kasvoihin, ja koska keskuksessa ei suvaittu minkäänlaista väkivaltaa, nainen olisi pitänyt poistaa ensisuojusta. Kaikki osapuolet suostuivat keskustelemaan tapahtuneesta restoratiivisessa ryhmäistunnossa.

Tämän prosessin ansiosta henkilökunta kuuli myös naisen version tapahtuneesta ja ymmärsi näin paremmin haasteita, joita hänen elämässään oli. Lopputuloksena oli, että he laativat suunnitelman, johon oli kirjattu millaista tukea nainen tarvitsisi ja keinoja, jotta vastaavanlaista ei tapahtuisi tulevaisuudessa.⁷

Toinen esimerkki onnistuneesta restoratiivisten käytännöjen hyödyntämisestä, on tohtori Lindsey Pointerin tapaustutkimus "How Does Restorative Justice Interact with Homelessness and Mental Illness?". (Pointer, 2016).⁸ Tapaus koski Josephia, 64-vuotiasta asunnottomuutta kokenutta miestä, joka aiheutti vahingossa tulipalon laittaessaan ruokaa epäsopivalla liedellä. Tapahtunut vaikutti naapureihin ja ympäröivään yhteisöön, ja he uskoivat, että tulipalo oli vaarantanut heidän kotinsa ja henkensä. Vaihtoehtona rikosilmoituksen tekemiselle tapausta ratkaistiin restoratiivisen oikeuden menetelmin yhdessä Joosefin, naapureiden ja poliisin edustajien kanssa.

Osana tapahtuman hyvittävästä sopimuksesta sovittiin, että Joseph osallistuisi taiteen keinoin mielenterveyttä tukevan keskuksen toimintaan. Hänen tehtävänä oli laatia julisteita, joissa kerrotaisiin asunnottomille ihmisille paloturvallisuudesta ja turvallisista tavoista valmistaa ruokaa. Tapaaminen oli onnistunut, sillä Joseph sai tilaisuuden korjata rikkoutuneet suhteet naapureihin ja kontaktin tarvitsemiinsa tukipalveluihin, jotka edistivät hänen integroitumistaan yhteisöön.⁹

Heartfelt Help - ambulanssi,

E. Wesołowska and A. Czarnocki

Asunnottomuuteen liittyy usein fyysisiä ja psyykkisiä haasteita. Jatkuva stressi, ympäristön negatiivinen suhtautuminen, nälkä, uupumus ja runsas päihteidenkäyttö rajoittavat elämän vain selviytymiseen.

Kun asunnoton henkilö on asunut kadulla useita vuosia, voi omasta terveydestä, sairauksista ja lääkehoidosta huolehtimisesta tulla toissijaista. Välinpitämättömyydeltä vaikuttava suhtautuminen pitkäaikaisiin terveysongelmiin johtuu siitä, että akuutimpi ratkaistava ongelma on se, miten selvitä meneillään olevasta päivästä.

"Kun asunnoton henkilö on asunut kadulla useita vuosia, voi omasta terveydestä, sairauksista ja lääkehoidosta huolehtimisesta tulla toissijaista."

Varsovassa on noin 3 000 asunnottomaa ihmistä. Joka vuosi kymmenkunta heistä kuolee fyysisiin tai psyykkisiin syihin. Näiden ihmisten tavoittaminen ja auttaminen ei ole helppoa, mutta se on ollut viimeisen kolmen vuoden ajan Heartfelt Help -ambulanssiryhmän elintärkeä tehtävä. Heartfelt-ambulanssi aloitti toimintansa vuonna 2018, jolloin useat kaupunkilaiset, lääketieteen opiskelijat ja vapaaehtoiset tekivät aloitteen, jotta heikoimmassa tilanteessa olevien asunnottomien terveyspalveluiden puutteet korjattaisiin. Kohderyhmänä ovat erityisesti he, jotka asuvat kaduilla, rautatieasemilla, hylätyissä rakennuksissa, hökkeleissä jne.

Vain harvat näistä ihmisistä pystyvät menemään lääkäriin, heistä kukaan ei ole vakuutettu, ja vain muutamat, jos lainkaan, löytävät tiensä muutenkin ylikuormitettuihin julkisiin terveydenhuollonpalveluihin. Heartfelt Ambulance -tiimin avulla avun tarvitsijat pystytään paremmin tavoittamaan. Lääketieteen opiskelijat, nuoret lääkärit ja ensihoitajat käyvät säännöllisesti paikoissa, joissa asunnottomat majailevat, he vastaavat ohikulkijoiden huoli-ilmoituksiin, hoitavat haavoja, määräävät ja antavat lääkkeitä sekä kuljettavat toisinaan ihmisiä sairaalaan tai ensisuojaan. Kolmessa vuodessa Heartfelt-ambulanssista on tullut tärkeä osa kaupungin auttamisverkostoa, ja se yhdistää myös toisistaan kaukana olevia maailmoja.

Heartfelt- ambulanssin tukikohtana on Caritaksen asunnottomille tarkoitettu ensisuoja Varsovassa. Ensisuoja ja sen tilat - suihkut, puhdistetut ja desinfioidut tilat sekä karanteenihuone – mahdollistavat, että tiimi voi viedä akuutissa tilanteessa olevat potilaat turvaan ja suojaan saamaan apua tai odottamaan jatkohoitoon pääsyä. Heartfelt-ambulanssi, joka sai alkunsa muutaman ihmisen jalosta ideasta, on nyt Varsovan kaupungin tukema, ja se tekee yhteistyötä useiden etsivää työtä tekevien tahojen kanssa.

Heartfelt-ambulanssi ja ensisuoja ovat työstäneet myös uutta ideaa, jossa tarjottaisiin lyhytkestoista hoitoa ja tukea alkoholista riippuvaisille ihmisille, jotka toivovat ja tarvitsevat nopeaa katkaisuhoidtoa. Kun vieroitusoireet hoidettaisiin ensisuojaan, ihminen pääsisi nopeammin toipumisen alkuun. Kadulta käsin, kun on vaikea lopettaa juomista, vaikka siihen olisi kuinka motivoitunut. Tästä uudesta palvelusta toivotaan ratkaisua siihen ongelmaan, ettei katkaisuhoidtoon ei pääse, jos on yhtään päihtynyt. Tämän ongelman ratkaisemista pidetään Caritaksessa erityisen tärkeänä.

Asunnottomuuden torjuminen – EU:n painopisteenä

Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin ja erityisesti sen 19. periaatteen " Sosiaalinen asuntotuotanto ja kodittomille annettava asumisapu" julistamisen jälkeen vuonna 2017 Euroopan komissio käynnisti kesäkuussa 2021 "eurooppalaisen foorumin asunnottomuuden torjumiseksi". Kyseessä on EU:n kaikkien aikojen ensimmäinen yritys laatia yhteinen toimintasuunnitelma, jolla pyritään torjumaan asunnottomuutta kaikissa EU-maissa. Foorumin tarkoituksena on aloittaa prosessi, jolla pyritään luomaan yhteinen ymmärrys ja sitoutuminen sekä varmistamaan konkreettiset teot jäsenvaltioiden asunnottomuuden torjumiseksi.

Sara Kurfeß / Unsplash

Näin on mahdollista sitouttaa paikalliset toimijat, kuten kaupungit ja palveluntarjoajat, ja tehdä yhteistyötä heidän kanssaan. Toimijat voivat paremmin jakaa tietojaan ja osaamistaan sekä tunnistaa tehokkaita ja innovatiivisia toimintamalleja, jotta asunnottomuuden poistamisessa edistytään.

Foorumin työohjelmaa on jo valmisteltu. Ilmassa on suuria toiveita ja odotuksia, mutta myös tarve, että sekä institutionaaliset toimijat että kolmannen sektorin järjestöt soutavat tulevaisuudessa samaan suuntaan.

Lisää tietoa:

European Platform to Combat Homelessness

<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=89&furtherNews=yes&langId=en&newsId=10032>

United Nations Human Rights Office on Homelessness

<https://europe.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=2603&LangID=E>

ETHOS - European Typology on Homelessness and Housing Exclusion

<https://www.feantsa.org/en/toolkit/2005/04/01/ethos-typology-on-homelessness-and-housing-exclusion>

Viittauksia

1. Baile, J. W. (2019). A Science of Human Dignity: Belonging, Voice and Agency as Universal Human Needs. IIPR Presidential Paper Series, 1, 1-16
2. Ibid.
3. Mirsky, L. (2004). Restorative Practices with Sweden's Homeless: The Stockholm City Mission. International Institute for Restorative Practices, 1, 1-5.
4. Ibid.
5. Costello, B. et al (2009). The restorative practices handbook for teachers, disciplinarians and administrators. International Institute for Restorative Practices. [p. 16].
6. Mirsky (n6).
7. Ibid.
8. Pointer, L. (2016, February 18). How Does Restorative Justice Interact with Homelessness and Mental Illness?.
9. Ibid.

Tim Mossholder / Unsplash

Hankkeen toteuttajat

CARITAS
ARCHIDIECEZJI WARSZAWSKIEJ

Society of Social Psychiatry
P. Sakellaropoulos

**Deaconess
Foundation**

Napsauta logoja saadaksesi lisätietoja

Lisää tietoahankkeesta: Sari Rantaniemi projektityöntekijä,
sari.rantaniemi@hdl.fi

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Euroopan komission tuki tämän julkaisun tuottamiselle ei merkitse niiden sisältöjen hyväksymistä, joka heijastavat vain kirjoittajien näkemyksiä, eikä komissiota voida pitää vastuussa julkaisussa olevien tietojen mahdollisesta käytöstä."